

HIZAN YEREL KALKINMA STRATEJİSİ

YKS İçerik Tablosu

1. *Yerel Kalkınma Stratejisi Özeti*
2. *Yerel Eylem Derneği'nin (YEG) Özellikleri*
  - 2.1. *YEG Alanının Genel Yapısı*
  - 2.2. *Yereldeki Kaynaklar, Fırsatlar, Zorluklar ve Öncelikler*
  - 2.3. *Yasal Yapı ve Yönetim Modeli*
3. *Yerel Katılım ve Yönetişim Süreci*
  - 3.1. *Eğitim Faaliyetleri ve Farkındalığın Geliştirilmesi*
  - 3.2. *Ortaklığın Vizyonu*
  - 3.3. *Paydaş Analizleri*
    - 3.3.1. *Paydaş Görüşme ve Danışma Toplantıları*
    - 3.3.2. *Odak Grup Toplantıları*
    - 3.3.3. *Anket Uygulama ve Değerlendirme Çalışmaları*
    - 3.3.4. *Toplum Katılımı*
    - 3.3.5. *GZFT Analizi*
    - 3.3.6. *İşbirliği ve Ağ Analizi*
4. *Yerel Kalkınma Strateji Hedefleri ve Temel İçerik*
  - 4.1. *Strateji Belgeleri ve Politikalarla İlişkiler*
    - 4.1.1. *Türkiye Ortak Tarım Politikası Ağı Uygulamaları*
    - 4.1.2. *Sürdürülebilir Uygulama ve Yaklaşımlar*
    - 4.1.3. *Yeşil Gündem İle İlişkili Konular*
    - 4.1.4. *İnovasyon, Dijitalleşme ve Yenilik (EIP-AGRI)*
    - 4.1.5. *Kırsalda Yaşanabilirliğin Artırılması*
    - 4.1.6. *İzleme, Değerlendirme ve Raporlama*
5. *Yerel Kalkınma Stratejilerinin Hazırlanması*
  - 5.1. *Öncelikli Temaların Seçimi ve Gerekçelenilmesi*
  - 5.2. *Öngörülen Faaliyetler (Projeler)*
  - 5.3. *Projelere Yönelik İş/Eylem Planları*
6. *Finansal Bilgiler*
  - 6.1. *Bütçeleme*
  - 6.2. *Finansal Tablolama*
  - 6.3. *Tamamlayıcı Diğer Fonların Belirlenmesi*
7. *Yerel Kalkınma Stratejisinin Uygulanması*

7.1. *Küçük Projelerin Uygulanması*

7.2. *Pazar, Markalaşma ve Rekabet Olanaklarının Geliştirilmesi*

8. *İletişim ve Tanıtım*

9. *EKLER*

EK- 1 YKS İçerik Tablosu

EK -2 Yerleşim Yeri Listesi_1

EK- 3 Uygun Faaliyetler

EK -4 Finansal Tablo

EK -5 Eylem Planı

EK- 6 Vizyon, Öncelikli Temalar ve Faaliyetler için Örnekler Diyagramı

1. YEREL KALKINMA STRATEJİSİ ÖZETİ

Hizan Yerel Eylem Grubu Derneği her kesimin katılımcılığını öngören, yaş ve cinsiyet çeşitliliği sağlanmış bir yapıdadır. Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Politikası için önemli olan LEADER Tedbiri Yaklaşımı, yerelde tabandan tavana yönetim anlayışıyla ilçeğe has Yerel Kalkınma Stratejileri (YKS) hazırlayarak, yerel yönetimi geliştirmeyi ve ilçe yönetiminde Kamu-Özel Sektör-Sivil Toplum Kuruluşları, kadınlar, gençler ve dezavantajlı grupların kapasitesini arttırmayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Hizan Yerel Eylem Grubu Derneği YKS sürecinde sektör ve mahalle odaklı toplantılarda ve anketlerde, bölge insanının istek, beklenti ve sorunlarını gözlemlemiş ve HİZAN YEG YKS bu doğrultuda hazırlanmıştır. Yerel Kalkınma Stratejimiz, ilçede bulunan tüm paydaşlarımız tarafından desteklenmiş ve çalışma grubumuz tarafından hazırlanmıştır.

Hizan YEG Derneği öncülüğünde Hizan İlçesinin kültürel ve doğal zenginliklerini sürdürülebilirlik, yenilikçilik ve katılımcılıkla harmanlayarak bölgede yaşam kalitesinin artırılmasına katkıda bulunarak kırsalda kalmayı cazip kılan bir kalkınma modeli oluşturmak vizyonundadır.

2. YEREL EYLEM DERNEĞİ'NİN (YEG) ÖZELLİKLERİ

2.1. YEG Alanının Genel Yapısı

Hizan, 1919 yılında ilçe yapılarak Bitlis iline bağlanmıştır. 1929 yılında bucak haline getirilen Hizan ilçesi 1936'da Muş iline bağlanmış daha sonra 2881 sayılı kanunla tekrar ilçe yapılarak Bitlis iline bağlanmıştır. Hizan İlçesinde 10 mahalleden oluşan 1 İlçe Belediyesi ile 79 köy, 128 mezra olmak üzere toplam 217 yerleşim biriminden oluşmaktadır. İlçe Merkezi Nüfusu 13.601, köy nüfusu 17.429 olup İlçe Geneli Nüfusu 31.030'dur. Köy nüfusu oranı %56 oranında olup kırsal nüfusu oldukça yüksektir. İlçe Merkezi ve köylerin başlıca geçim kaynağı Hayvancılık ve Tarımdır. Ülkemizin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında gelişmişlik bakımından son sıralarda yer almaktadır. Arıcılık diğer ilçelere oranla gelişmiş düzeyde olup karakovan bal üretiminde ülkemizde ilk sıralarda yer almaktadır. Transit yolunun olmamasından çevre ilçelere oranla gelişmişlik düzeyi daha düşüktür.

HİZANYEG Kamu-STK-Özel Sektörü temsil eden bir yapı olarak kurulmuştur. HİZANYEG LEADER Tedbiri Yönetim Kurulu 3 kamu kurumu temsilcisi-STK temsilcisi 2-Özel Sektör 2 ve 25 yaş ve altı genç üye şeklinde dağılım yapılmıştır. HİZANYEG yönetim kurulu üyeleri Yerel Yönetimlerin ve Kaymakamlığın kamu fonlarını yönetme kabiliyetinden faydalanarak, bu kuruluşların ihale ve satın alma birimleri ile eşgüdümlü olarak bilgi ve deneyim paylaşımı yaparak çalışmayı hedeflemektedir. Derneğimiz 2025 Mart ayında kurulmuştur. Yönetim Kurulumuzun kamu üyeleri içerisinde, ilçede proje hazırlamak üzere kurulmuş Araştırma Geliştirme ve Proje Hazırlama Birimlerinde (AR-GE) görev yapmış üyeler bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı gibi kamusal kaynakların işleyişini bilen, Hizan İlçe Kaymakamlığı adına Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ve Köylere Hizmet Götürme Birliği HİZANYEG Yönetim Kurulu Başkanı Hizan Arama Kurtarma Derneği işleyişe hakim tüzel kişilerdir. HİZANYEG ofis personeli seçiminde ilçede ikamet eden, ilçe sorunlarını ve kapasitelerini bilen, LEADER Tedbiri ile ilgili Yönetim Otoritesi'nin düzenlediği eğitimleri almış ve eğitimli 1 yönetici ve ilk yıl 1 uzman (sonraki yıllar uzman sayısı artırılabilir) tercih etmiştir. Mali Müşavirlik ve hazırlanacak proje türüne göre mal, hizmet, yapım gibi hizmetleri dışarıdan satın alım yöntemi kullanarak gerçekleştirecektir. Bilgi Teknolojilerini dışarıdan satın alım yerine, kullanabilecek personel tercih edilecektir. Mali Müşavirlik sözleşmesi başvuru formu ekinde teslim edilmiştir.

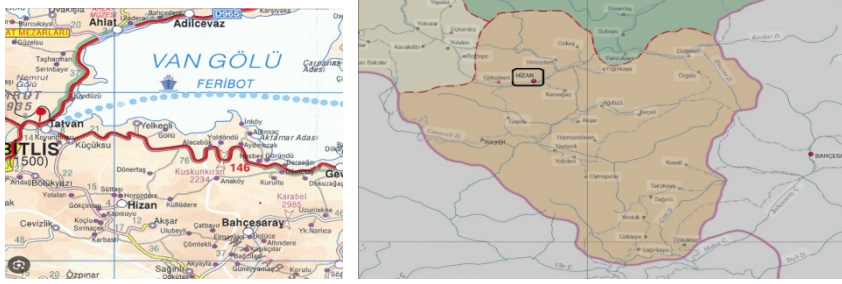
Hizan ilçesi sınırlarında faaliyet göstermek amacını güden Hizan Yerel Eylem Grubu Derneği 13-007-092 tescil numarası ile 19,03,2025 tarihinde Dernekler Kanunu'na uygun olarak kurulan bir tüzel kişiliktir. Toplam Genel Kurul üye sayısı Yönetim Kurulu asil üye sayısı 7'dir HİZANYEG kalkınma önceliklerini ve amaçlarını belirleyerek, bu amaç ve önceliklere uygun olarak bir araya gelen; Kamu, Özel Sektör ve Sivil Toplum Kuruluşlarından oluşan temsili bir gruptur. HİZANYEG, tek ilçede faaliyet göstermesi ve HİZAN ilçesi 2021 yılı nüfus sayımına göre ilçe merkez nüfus sayısının 12.409 olması sebebi ile küçük Yerel Eylem Grupları kategorisinde yer almaktadır. 1 Kaymakamlık ve 1 Belediye Başkanlığı başta olmak üzere tüm kamu kurumları ile ortak hareket edebilecek bilgi ve tecrübe paylaşımı yapabilecek kapasitede ve insan kaynağına sahip yapıdadır. Yönetim Kurulu yapısı oluşturulurken kamunun temsil oranının %49'dan fazla olmamasına ve %20 oranının altında kalmamasına dikkat edilmiştir. STK ve Özel Sektörün %50'den fazla olması sağlanmıştır. Dernek Yönetim Kurulu alanlarında uzman, bilgi birikimine sahip 11 asil ve 11 yedek üyeden; Denetim Kurulu ise 3 asil ve 3 yedek üyeden oluşmuştur. Yönetim Kurulu'nda 1 kadın girişimci ve 25 yaş altı bir genç üyenin katılımı sağlanarak demokratik bir ortam oluşturulmuştur. Yönetim Kurulu yedek üye seçiminde de asil üyelere istenen Kamu-Sivil Toplum Kuruluşu-Özel Sektör dengesi

oluşturulmuştur. Yönetim Kurulu üyeleri arasında ise; Belediye, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV), Köylere Hizmet Götürme Birliği (Kamu), 1 adet Sivil Toplum Kuruluşu (Hizan arama ve kurtarma derneği). Yapı olarak Yönetim Kurulu Başkanı ve yardımcısı, 1 sayman, 1 sekreter ve 1 muhasip üye ve 6 kişide normal üye şeklinde görevlendirilme yapılmıştır HİZANYEG Yönetim Kurulu ve Genel Kurul da alınacak kararlarını oy çokluğuyla gerçekleştirecektir. Alınacak kararlarda Yönetim Kurulu üyelerinin salt çoğunluğu aranacaktır. Yönetim Kurulu üyeleri oluşan gündem üzere toplantılarını yapacak ve aylık olağan toplantılarını gerçekleştirecektir.

2.2. Yereldeki Kaynaklar, Fırsatlar, Zorluklar ve Öncelikler

Doğu Anadolu Bölgesinde, Bitlis iline bağlı bir ilçedir. Yüzölçümü 917 km² olan Hizan ilçesi doğuda Van, güney ve batıda Siirt illeri, kuzeybatıda Merkez ilçe, kuzeyde de Tatvan ilçesiyle çevrilidir. Hizan ilçesi, ilin güneydoğusundaki çok engebeli topraklar üzerinde yer alır. Doğal yapısı sebebiyle ilçedeki başlıca gelir kaynağı Arıcılık ve Küçük baş Hayvancılığıdır.

İlçe merkezi, etrafı dağlarla çevrili bir Vadi üzerine kurulmuştur. Coğrafi alan olarak dar fakat konutlaşma olarak sık bir görüntü vermektedir. Konutlaşma ilçe geneline yayılmıştır. Rakım 1.560 m dir.

Hizan iklim ve bitki örtüsü bakımından Topraklarının %90'ı dağlık olup, küçük dereler dışında önemli akarsuyu yoktur. Karasal iklim hakim olan ilçede yaz mevsiminde ortalama en yüksek ısı 30, kış mevsiminde ortalama en düşük ısı -12 derece civarındadır. Bitlis merkez ilçe ve diğer ilçelere göre orman varlığı fazla olmakla birlikte, ülke genelindeki ormanlık alanlara göre orman varlığı azdır. Yağışlı bölge olmaması hasebiyle ilçemizdeki içme suyunu tarım için kullanıldığı için ilçe merkezinde tarım döneminde su sorunu ortaya çıkıyor.

Hizan ilçesine ulaşım Bitlis ilinden, Tatvan İlçesinden, Van İlinin Bahçesaray İlçesinden Ve Siirt İlinden yapılabilir; ancak yollar dağlık ve sarp arazilerden geçtiği için yollar pek kullanılmıyor. İş gücü olarak memur, çiftçi, esnaf ve emekliden oluşur. Erkek nüfus 15,840, kadın nüfus ise 15,190'dır. İlçemizde 20-39 yaş arası genç nüfus sayısı 6931'dir. Bu sayı iş gücüne katılabilecek genç nüfustur. Genç nüfus sayısı ilçe nüfusuna oranlı yüksektir fakat iş gücüne katılım, istihdamın az olması sebebiyle yeterli değildir.

İlçe halkı genel olarak tarım ve ticaretle uğraşmaktadır. Yaz aylarında turizmin de etkisiyle nüfus bir miktar artış gösterse de kış mevsiminin gelmesiyle doğal rakamına geri dönmektedir. İstihdamın az olması sebebiyle köylerde genç nüfus sayısı azdır.

Hizan ilçesi örgütlenme konusunda çok başarılı olamamıştır. Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü verilerine göre; Hizan ilçesinde 32 faal Sivil Toplum Kuruluşu bulunmaktadır. Bunların büyük çoğunluğu cami ve yardım dernekleridir. Kadın, çocuk, yaşlı, engelli gruplar

gibi desteklenmesi gereken gruplara yönelik bir örgütlenme bulunmamaktadır. Bu dernekler genel olarak tam zamanlı çalışmıyan, finansal yönden zayıf, proje üretmeyen, ve savunuculuk açısından yetersizlik yaşayan derneklerdir.

İlçenin gelir durumu orta seviyededir. İlçe merkezinde ticaret sektörü ve memur kesimi ağırlıktadır. İlçenin alt yapısı gelişmiş olmasına rağmen, istihdam oranı istenilen seviyede değildir. Genç kesim, istihdam alanı yüksek olan yerlere göç etmektedir. Uygun olan bölgelerdeki tesisleşme eksikliği neticesinde istihdam alanları istenilen düzeyde oluşturulamamaktadır.

İlçede tam donanımlı olmayan Devlet Hastanesi bulunmaktadır. Bu nedenle sağlık sektöründen yeterli düzeyde yararlanılamamaktadır. 2026 yılında faaliyete geçmesi planlanan tam teşekküllü Devlet Hastanesi Projesi'nin faaliyete geçmesiyle bu konudaki eksiklik giderilmiş olacaktır. İlçemiz sosyal ve toplumsal olarak huzurlu bir yerleşim yerine sahiptir. Hizan ilçesi Doğu Anadolu Bölgesi'nde adli vakaların görülme oranı ve suç işleme oranı en düşük ilçelerinden birisidir.

İlçede spor faaliyetleri olarak sadece İlçe Gençlik Ve Spor İlçe Müdürlüğü'nün Spor tesisi var burada yapılan sporlar da kısıtlıdır; Futbol, Voleybol, Güreş ve Batmintonur.

Hizan ilçesinin tarihi Bölgede ilk yerleşmeler MÖ 1000'li yıllarda Urartular ile başlamıştır. Daha sonra Pers, Roma Bizans ve Arap devletlerinin egemenliğinde kalmış; 11. yüzyılda Selçukluların, 16. yüzyıl başlarında da Osmanlıların sınırlarına dahil olmuştur. İlçe merkezinde ve köylerinde Kiliseler, Manastırlar, kale surları ve eski su değirmenleri kalıntıları hala mevcuttur.

Hizan Bal Üreticileri Birliği verilerine göre ilçede özel sektörde faaliyet gösteren 1,200 (binikiyüz) aktif arıcı işletmesi vardır. İlçede icra edilen arıcılık faaliyeti Türkiye genelinde kalitesinden söz ettirmektedir. Özellikle ilçede eski yöntemlerle elle örülen kara kovan dediğimiz arıcılıkta kullanılan sepet şeklindeki ve çamurla sıvanan kovanlar çok revaçtadır.

İlçemizin arazi yapısı dağlık ve engebeli olduğu için genel olarak hayvancılık yapılmaktadır. İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nden alınan 2024 yılı verilerine göre 145.000 küçükbaş 9.000 büyükbaş ve 150.000 adet kovan varlığı tespit edilmiştir. İlçede Fındık, ceviz ve üzüm ciddi bir gelir kaynağıdır oluşturmaktadır.

İlçede ön plana çıkan en önemli sektör yerel ürünler ve turizm sektörüdür. Yaz, kış, doğa ve tarihi anlamda birçok turizm kaynağına sahip bir ilçe konumundadır. Gayda Sulak Alanı ve

Kuş Cenneti, Işık Şahsiyetlerden Üstad Said-i NURSI'nin yaşadığı evi, Şeyh Sığbetullah ARVASI, Fekiye TEYRAN gibi Alimlerin yaşadığı ve defnedildiği yerler, Manastırlar, Kiliseler, Eski Su Değirmenleri ilçenin turizm alanlarından bazıları olarak göze çarpmaktadır. Bu kadar fazla ve her mevsime uygun turizm alanlarımız olmasına rağmen ilçemizi ziyaret edenler genelde günübirlik gelmektedir. Bunda en önemli etken konaklamanın olmamasıdır. Turizmin gelişmesine yönelik düzenleyeceğimiz faaliyetlerde özellikle girişimcilik eğitimleri, rehber eğitimleri vizyon arttırmaya yönelik çalışmalardır. HİZAN YEG DER turizmin gelişebilmesi açısından eylem planında konaklama, pansiyon, bungalov tarzı ahşap konaklama tiplerine destek olma noktasında referans mektubu verilmesini planlamıştır. Bu sayede bölgeye gelen turist sayısını ölçebilecek bir kaynak yaratılmış olacak ve ilçemizin potansiyelini görebilme açısından bize yol gösterecek kaynak olacaktır. İlçemiz zengin turizm kaynaklarına sahip olmasına rağmen, kırsal turizmin yerel ekonomiye katkısı konusunda yerel halkta turizm bilinci eksiktir. Bu kültür tam anlamıyla insanlarımızda yerleşmiş değildir. Bunun çözümü ise gerekli eğitimlerin verilebilmesi, ilçemiz dışında iyi uygulama örneklerinin sektör temsilcilerine gösterilebilmesi ve uygulama kısmında sürekli destek olunması gerekmektedir.

Nüfus yapısı orta yaş ağırlıklıdır. İlçede ekonomi tarım ve ticarete dayanmaktadır. Tarımda ve özel sektörde çalışacak nitelikli iş gücü yetersizdir. Yatırımın az olması ve sermaye eksikliğinden dolayı yeterli istihdam alanı oluşturulamamakta buna bağlı olarak da ilçedeki nitelikli genç nüfus göç etmektedir. Düzenli bir ekonomik model oluşturulamadığından elde edilen gelirler sürdürülebilir olmamaktadır. Sağlık açısından ilçede tam teşekküllü bir devlet hastanesinin bulunmamasından dolayı ilçe halkı genel olarak il merkezinde bulunan sağlık kuruluşlarını tercih etmektedir. Merkezde yaşayanların geneli ilçenin daha kırsal bölgelerinden geldiği için, bağları kopmamıştır. Kışlık erzak ihtiyaçlarını yazın köylerden sağladıkları için köy-kent ayrımı yaşanmamaktadır. İnşaat sektörü konutlaşmanın artmasıyla canlılık göstermekte ve yeni imar mevzuatlarına göre yapılaşmalar yaygınlaşmaktadır. Altyapı, ve kanalizasyon sistemleri ilçe merkezinde tamamlanmış fakat merkeze uzak mahallelerde altyapı sorunları devam etmektedir.

3. YEREL KATILIM VE YÖNETİŞİM SÜRECİ

3.1. Eğitim Faaliyetleri ve Farkındalığın Geliştirilmesi

Hizan Yerel Eylem Grubu Derneği ve hazırlanan Yerel Kalkınma Stratejisi ile birlikte uygulanacak tüm faaliyetler eğitim faaliyetleri şeklinde oluşturulmuş hedef kitleye bu konuda farkındalık oluşturulması sağlanmıştır. Yerel Kalkınma Sytaratejisinde seçilen tüm temalarda eğitim faaliyetleri ile desteklenmiştir. Yapılacak tüm faaliyetlerde IPARD hedeflerine farkındalık oluşturularak katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

3.2. Ortaklığın Vizyonu

YEG çatısı altında bulunan tüm paydaşlarla birlikte hareket ederek Hizan'ı tarım, turizm, kültürel ve toplumsal kaynaklarıyla, kendi kendine yetebilen bir ilçe haline dönüştürmektir.

3.3. Paydaş Analizleri

İlçemiz de bulunan ya da yaptıkları faaliyetler itibariyle ilçe kalkınmasına hizmet eden bütün kurum, kuruluş ve şahıslarla Yerel Kalkınma Stratejisi (YKS) hazırlığı aşamasında görüşmeler yapılmıştır. Toplantılar öncesinde saha uzmanları tarafından ilçenin merkeze uzak mahalleleri de dahil olmak üzere her bölgesine LEADER Yaklaşımı ile ilgili afiş asımı gerçekleştirmiş, açılış toplantısı yapılmadan önce genel çağrı niteliğinde belediyeden anons yapılmıştır. Açılış Toplantısı, Odak Grup ve Alt Grup Toplantıları, Faaliyet Öncelikleri Belirleme Toplantısı ve Kapanış toplantısına toplamda 48 farklı grup temsilcileri katılmış ve LEADER Tedbiri tanıtımı gerçekleştirilmiştir. Her toplantı da 3 gündem maddesi belirlenmiştir. Eylem planında belirlenen faaliyetler bu gündem maddelerine ve toplantılarda oluşturulan SWOT Analizine göre düzenlenmiştir. Alt Grup Toplantılarında dikkat edilen önemli bir husus toplantı yerlerinin belirlenmesinde merkezden uzak mahalleler belirlenmiş ve her kesimin LEADER Yaklaşımına katılımı sağlanmıştır. HİZANYEG, LEADER Tedbiri'nin uygulanması süresince bütün iç ve dış paydaşlarıyla işbirliği içerisinde, ilçe kalkınmasına hizmet etmeyi görev edinmiştir.

3.3.1. Paydaş Görüşme ve Danışma Toplantıları

İlçede bulunan kamu, STK, özel sektör temsilciler, kadınlar, gençler ve muhtarlar ile yapılan görüşmelerde LEADER Tedbiri sonucu oluşturulan Hizan Yerel Eylem Grubu Derneği'nin ilçeye katacağı faydalar ve planlanan faaliyetler konuşulmuştur. Eylem Planı'nda belirlenen faaliyetlerimizi bu görüşmeler sonucunda şekillendirilmiştir. Oluşturulan sosyal medya, whatsapp grubu, web site, tanıtım ve bilgilendirme toplantıları sayesinde gelişmeler tüm paydaşlarımıza aktarılmaktadır. Daha fazla ve etkin faaliyet gerçekleştirilebilmesi için bazı faaliyetlerimizde eğitim, tanıtım, seminer düzenleme konularında finansman desteği sağlanması (Diğer Donörlerin Katkısı) konuları görüşülüp olumlu yönde karara bağlanmıştır.

Kalkınma ihtiyaçları: Yapılacak tüm faaliyetlerde yerel halkın ve tüm paydaşların katılımının Yerel Kalkınma Stratejisi'nin işleyişini ve sağlayacağı katkıyı arttıracak görüşünü ortaya çıkarmıştır. İlçede yaşayan her kesimin tüm paydaşlarla ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınmaya dahil edilebilmesi için Ben değil Biz duygusunun benimsenebilmesi ile mümkün olabileceği vurgulanmıştır.

Sorunları: İlçemizin kaynaklarına baktığımızda en önemli geçim kaynağı olarak tarım, turizm ve hayvancılık göze çarpmaktadır. Bu alanlarda ise yeterince yatırım yapılamaması ve ekonomik maliyetlerin yüksek olması ekonomik olarak geri kalmaya neden olmaktadır.

Ekonominin zayıf, olması alım gücünün zayıflamasına ve toplumsal hayatın olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır.

Beklentileri: Ekonomik değeri yüksek ürünlerle ilgili kısa tedarik zincirleri oluşturulmalı, sahip olduğumuz değerle ilgili yapılacak çalışmalarda toplum isteklerinin önemsenmesi, mahalle bazlı çalıştaylar düzenleyerek sorunların temeline daha iyi inilmesi ve sosyal sorumluluk projeleriyle halk nezdinde bu alanda bir bilinç oluşturulmalıdır.

3.3.2. Odak Grup Toplantıları

Çalışma grubu ile Odak Grup ve Alt Grup toplantılarının belirlenmesi çalışmaları yapıldı. Sektör bazlı toplantılar için çalışmalara yapılacak. Toplam 7 adet odak grup toplantısı (Kamu Temsilcileri, Gençler, Tarım temsilcileri, Sivil Toplum Kuruluşları üyeleri, Tıbbi Aromatik Bitkiler üreticileri, Kadınlar, katılım sağlayacaktır.) ilçenin kalkınma önceliklerini belirlemeye, hangi alanlarda ve sektörlerde kalkınma hamlesi yapılacağı konusunda bilgi alış verişi yapılacaktır.

3.3.3. Anket Uygulama ve Değerlendirme Çalışmaları

Yerel Kalkınma Stratejisi hazırlık sürecinde yapılan odak grup toplantılarında 2 gruba anket uygulanmıştır. Anketler, Kamu ve Gençler ile yapılan toplantılara katılan katılımcılara uygulanmıştır. Tüm mahalle muhtarlarına da anket uygulanmıştır. Bu anketler Yerel Kalkınma Stratejimizin temeline katkı sağlamıştır. Yapmış olduğumuz anket sonuçlarına göre ilçede var olan fakat aktif olarak kullanılmayan kaynakların verimli kullanımına ilişkin sonuçlar çıkmıştır. Toplumsal olarak güzel vakit geçirilebilecek sosyal alanların artırılması ve istihdamı arttırmaya yönelik hamlelerin yapılması görüşü ortaya çıkmıştır.

3.3.4. Toplum Katılımı

Yerel Kalkınma Stratejisi (YKS) Hazırlama uzmanlarımız Alacakları eğitimden sonra çalışmalarına başlayacaklardır. İlk etapta YYS uzmanlarımız, daha önce dernek üyelerimizden belirlenen ve Yerel Kalkınma Stratejisi hazırlığını sağlayacak olan Hizan Kaymakamlığı, Hizan Belediyesi, Köylere Hizmet Götürme Birliği Sosyal yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı , Sivil Toplum Kuruluşları (STK), özel sektör, kadın ve gençlerimizden oluşan 7 Kişilik gönüllü çalışma grubuna YYS süreci hakkında bilgilendirme ve istişare toplantısı yapılacaktır.

Kalkınma ihtiyaçları: Yapılabilecek kalkınma hamlesinin bölgedeki tüm paydaşların da katılımı ile tabandan tavana işbirlikçi yaklaşım ile yapılması gerekmektedir. Sektörel bazlı nitelikli iş gücü potansiyeli oluşturulmalıdır. Kısa tedarik zincirleri oluşturulup, pazar ağının genişletilmesi gerekmektedir. Tarihi ve kültürel değerlerin önemi vurgulanmalı ve ilçe dışında tanıtımları yapılarak kırsal turizmin önü açılmalıdır.

Sorunlar: Sermaye eksikliğinden dolayı girişimciliğin yetersiz olması, girdi maliyetlerinin yüksekliği, pazarlama ve tanıtım yetersizliği, STK ve kooperatifleşme eksikliği, genç nüfusun giderek azalması sebebi ile yatırımcıların bölgede yatırım yapmak istememesi, nitelikli iş gücü eksikliği, destekleme faaliyet prosedürlerinin yerel halk tarafından uygulanmasındaki sıkıntılar şeklinde sıralanabilir. Yerel idarecilerle yaşanan sorunlar.

Beklentiler: Göç veren bir bölge olmaktan çıkıp kendi kaynaklarıyla kendine yetebilen bir ilçe profili oluşturulması, sektörel alanlarda bölgesinde ve alanında nitelikli eğitimlerin yapılması, bölgesel ürünlerin markalaştırılması, teşvik verilen ürünlerin çeşitliliğinin artırılması, üretilen ürünlerin daha iyi fiyatlara satılabilmesi, sosyal alanda gençlerin ve özellikle kadınların kendilerini daha iyi ifade edebilecek ortamların oluşturulması.

Güçlü Yönler: HİZANYEG Yönetim Kurulu ve çalışma ekibimizin proje kültürüne hakim ve gönüllü olması, verimli tarım arazileri, sulama ihtiyacının olmaması, tarımsal ürün çeşidi

bakımından kendi kendine yetebilecek potansiyele sahip, tarihi, doğal ve kültürel ve yöresel ürünler açısından birçok kaynağın varlığıdır.

Zayıf Yönler: Merkez dışında bulunan mahallelerin altyapı sorunu, ilçe dışına gidişlerde yaşanan ulaşım sorunu, tarımda ürünlerin çeşitlendirilerek satışının geniş bir pazar ağına yapılamaması, turizm alanlarının yeterince tanıtımının yapılamaması.

Tehditler: Tarım ve özel sektörü zor durumda bırakan girdi maliyetlerinin yüksek olması, istihdamın yetersiz olmasından kaynaklı göç hareketleri, yaşanan göç nedeniyle nitelikli genç nüfusun azalması, bölge insanının proje kültürüne yabancı oluşu.

3.3.5. GZFT Analizi

Odak grup ve alt grup toplantıları, bu toplantılarda uygulanan anketler derlenerek ilçemizin GZFT analizi çıkarılmıştır. Ayrıca Yerel Kalkınma Stratejisi uzmanlarının bölgede yaşıyor olması ve bölgeyi iyi tanıyor olması bu analizin hazırlanmasında katkı sağlamıştır. İlçemizde güçlü yön olarak var olan doğal, tarımsal, kültürel ve turizm kaynakları ön plana çıkmaktadır. Zayıf yön ise bu kaynakları verimli kullanılamamasıdır. Örneğin Gayda kuş cenneti gölü yaz ve kış turizmüne çok uygun bir ortam ve güçlü yönümüzü yansıtmaktadır fakat buraya gelen ziyaretçilerin konaklayacağı bir tesis veya bölgeyi gezip tanıyabileceği yönlendirme tabelaları yoktur. HİZANYEG olarak GZFT Analizi'nde belirlenen zayıf yönleri yapacağımız faaliyetlerle en aza indirmeyi hedeflemektedir.

Güçlü Yönler

- Tarıma elverişli toprak yapısının varlığı
- Coğrafi yapı ve iklim özelliklerinin, çok çeşitli olması
- Turizm alanlarının çok ve çeşitli olması (Yaz, Kış, doğal ve kültürel turizm)
- Hayvancılığın yoğun şekilde yapıyor olması (Özellikle küçükbaş, arıcılık ve kanatlı hayvan yetiştiriciliği)
- Yerel paydaşların birbirleriyle olan iyi ilişkileri
- Hizan İlçe Kaymakamlığına bağlı Proje Ofisi'nin bulunması
- Hizan Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü'nün mesleki kurslarla eğitim vermesi
- Tarihi, kültürel, doğal ve dini alanların varlığı (Şeyh Sığbetullah ARVASI Türbesi, Bediüzzaman Said Nursi'nin ilk eğitim aldığı Medrese Tağ Medresesi, Ermenilerin Kültüründen kalan Manastırlar, Kiliseler, Eski Çeşmeler)
- ADEM tarafından kadınların daha iyi vakit geçirebilecekleri, çeşitli etkinlikler düzenleyebilecekleri Kadınlar Kültür Merkezinin varlığı

Zayıf Yönler

- Tarım arazilerinin parçalı ve bölünmüş olması.
- Verimli tarım arazilerinin konutlaşmaya açılması.
- Hayvancılığın kaliteli ırklarla yapılmaması.
- Çiftçilerin tarım sigortası konusunda yeterince bilgi sahibi olmaması dolayısıyla yetersiz ürün sigortası
- Alternatif ürünlere olan ilginin azlığı.
- İlçede yerel ürünlerin işlendiği tesislerin olmaması.
- Üretilen ürünleri değerlendirip katma değer kazandırabilecek tesisin olmaması.
- Bölgede yetişen tıbbi aromatik bitkilerin yeterince değerlendirilememesi.
- Turizm açısından konaklamanın yetersiz olması
- Kooperatifleşme gibi örgütlenme eksikliği.
- Küçük çiftçilerin sermaye darlığı yaşaması
- Tarım ve özel sektörde sistemli bir üretim-pazarlama planlamasının olmaması
- İstihdamın yetersizliği

- Ekonomi, turizm ve tarım da sahip olduğumuz kaynakların yeteri kadar tanıtım ve reklamının yapılması
- Sivil Toplum Kuruluşu (STK) sayısı fazla olmasına rağmen aktif olarak faaliyet gösteren STK sayısının az olması.

Fırsatlar

- Teşvik ve Destekleme Programları kapsamında bir ilçe olması
- Organik Tarım uygulamaları açısından uygun tarımsal koşulların bulunması
- Coğrafi konum, iklim özellikleri, doğal kaynaklar, teknik ve sosyal altyapının ekonomik gelişmelere açık ve uygun olması
- Çeşitli spor komplekslerinin bulunması (Kapalı spor salonları, Sentetik çim sahalı stat, halı sahalar, tenis kortları ve Basketbol sahası)

Tehditler

- Tarımla uğraşan nüfusun yaşlanması
- İstihdamın yetersiz olması sebebiyle göçlerin yaşanması (Özellikle genç nüfus)
- Tarımsal girdi fiyatlarının yüksek olması.
- Kimyasal gübre kullanımının toprak verimliliğini ve bazı hayvanları öldürmesi
- Ürün ve ekipman maliyetindeki artış.
- Mevsimsel ürün ve fiyat dalgalanmaları.
- Üretilen ürünlerin fiyatlandırılmasının düşük olması, üreticinin ürün fiyatlarının belirlenmesine etkisinin olamaması.
- Bazı hizmet kuruluşları ile yerel halk arasında yaşanan sorunlar (Türk Telekom ve Vedaş).
- Dağınık ve düzensiz yerleşim.
- İl merkezine yakın olma sebebi ile ilçeye yeterince yatırım yapılmaması.

3.3.6. İşbirliği ve Ağ Analizi

Yerel Kalkınma Stratejisi Hazırlama sürecinde başta Tarım ve Orman Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü uzmanları ve diğer Yerel Eylem Grupları ile iyi ilişkiler kurulmuş ve sonraki süreç için karşılıklı yapılacak faaliyetler ile bu iyi ilişkilerin kalıcılığı ve devamlılığı sağlanacaktır. Yerel paydaşlar arasında oluşturulan iletişim, birebir görüşmeler, sektörel ve bölgesel ağ toplantıları ve sosyal medya hesaplarımız yoluyla yaptığımız paylaşımlar sayesinde her kesime kolaylıkla ulaşılabilmektedir. Bu ağ sayesinde planlanan faaliyetlerimizi her kesime etkin ve hızlı bir şekilde aktarabilmekteyiz. Kırsal ağ bağlantılarında önemsedığımız en önemli kriter ilgili paydaşlarla sağlanan etkin işbirliğidir. HİZANYEG bölgemizin ve ülkemizin menfaatine uygun her faaliyette işbirliği ve dayanışma içerisinde çalışabilme kapasitesine sahiptir. Bu kapsamda HİZANYEG olarak ilimizde yeni YEG lerin kurulması ve YKS hazırlık aşamalarına deneyim transferi yaparak ilk Kırsal Ağ çalışmalarını etkin olarak yapmıştır. Bundan sonraki süreçte de (LEADER Tedbiri süresince ve devamında) ilimiz, ülkemiz ve AB ülkelerindeki YEG'ler ile sinerji yaratacak ziyaretler ve işbirliği çalışmaları planlanmaktadır. Bu sayede değişik YEG bölgelerindeki iyi uygulama örneklerinden faydalanılabilecektir.

4. YEREL KALKINMA STRATEJİ HEDEFLERİ VE TEMEL İÇERİK

4.1. Strateji Belgeleri ve Politikalarla İlişkiler

4.1.1. Türkiye Ortak Tarım Politikası Ağı Uygulamaları

HİZANYEG, Leader Tedbiri kapsamında YKS hazırlarken Instrument for Pre-Accession Assistance Rural Development (IPARD) programına uygun hazırlanmıştır. Hizan ilçesi sahip olduğu kaynaklar, doğal özellikler, turizm ve tarımsal potansiyel alanları itibariyle birçok proje ve programın konusu olmuştur. HİZANYEG Yerel Kalkınma Stratejisi, ulusal ve uluslararası hazırlanan eğitim, kültürel, turizm, toplumsal, tarımsal bu tür program ve eylem planlarıyla uyumlu, gerekli görüldüğü takdirde destek alınabilecek bir şekilde hazırlanmıştır.

HİZANYEG ilk faaliyet olarak Genel Kurul üyeleri ve YEG personeline kişisel gelişim, idari ve teknik kapasitelerini artırıcı eğitim düzenleme olarak belirlemiştir. Bu konuda bu tür eğitimleri düzenleyebilme deneyimi olarak da HİZANYEG Yönetim Kurulu PCM (Proje döngüsü) Eğitimleri ve kişisel gelişim ile başlayacaktır.

4.1.2. Sürdürülebilir Uygulama ve Yaklaşımlar

Hizan ilçesi, mevsim şartları ve toprak yapısı bakımından verimli bir yapıya sahiptir. Yükselti, enlem, mevsim ılıklığına bağlı olarak toprak yapısı çeşitlilik göstermekte, toprak çeşitliliğine bağlı olarak ürün çeşitliliği potansiyeli bulunmaktadır. Tıbbi aromatik bitkiler, endemik bitkiler ve marka değeri oluşmuş bölgesel ürünler pazar ağında kendine yer edinmiştir. Özellikle Karakovan balı ve Örgü Sepeti ilçede sektör olarak gelişmekte ve pazarlama alanında marka değeri potansiyeli olan ürünlerdir. Bu ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve pazarlanabilmesi için bir tesis bulunmamaktadır. Bu sebeple de üretilen ürünler çeşitlendirilerek daha fazla gelir kaynağı ve istihdam alanı oluşturulamamaktadır.

İlçe; tarım ile birlikte Kültürel anlamda da gelişme göstermektedir, örneğin kenger bitkisi ve yiyilebilir pancarlar festivali ve geleneksel toplama araçları, Kendi kültürlerinden gelen yöresel yemekleri, kıyafetleri, şenlik ve festivalleri ilçeye hareketlilik katmaktadır. Bu kültürün gelecek kuşaklara aktarımının sağlanabilmesi için bu alanda yapılabilecek olan projelerin desteklenmesi, ürünün kültürel değerlerini değişime uğramadan yansıtabilmesi için eğitimlerin verilmesi önemlidir. Kültürel değerlerin yanında bu kültürlerin en önemli unsuru olan yemekler de önemlidir. Tandır ekmeği, Kenger Turşusu, Kenger yemeği, gezu yemeği gibi bölgeye has şekilde yapılan yiyecek ve içeceklerimiz için gerekli ekipman sağlamak, düzenlenecek fuarlara ve katılım sağlanacak fuarlara katılarak ürünlerin tanıtımını yapmalıyız.

Tarım, hayvancılık, arıcılık, turizm, el işçilikleri ve yöresel ürünler konusunda kaynak, kapasite ve potansiyeli olmasına rağmen markalaşma, pazarlama ve üretimde tesisleşmede yaşanan eksiklikler yüzünden üretilen ürünlerin ticareti ve tanıtımı gerektiği kadar yapılamamaktadır.

Üretilen her ürünün kendi içerisinde üretiminden, işlenmesine ve paketlenip pazarlamasına kadar tesisleşmeyle yapılabilmesi hem kaynakların daha etkin kullanımı hem de istihdama faydası açısından önemlidir.

4.1.3. Yeşil Gündem İle İlişkili Konular

Dünyada yeşil gündem ile ilgili konulara yer verilerek her faaliyette yenilenebilir enerji ile ilgili bilgiler verilerek farkındalık oluşturulacaktır. Hizan İlçesinde kırsalda yaşayan tüm hedef kitleye sıfır atık, sıfır emisyon, gelecek nesillere daha güzel bir ortam bırakma konularında aktarımlar yapılarak yeşil gündemin sürdürülebilir olmasına katkıda bulunulacaktır.

4.1.4. İnovasyon, Dijitalleşme ve Yenilik (EIP-AGRI)

HİZANYEG'in uygulayacağı yenilikçilik ruhu; sürdürülebilir, verimliliğe dayalı, her kesimin onayını ve işbirliğini alarak ileriye dönük kalıcı bir sistem kurabilmektir. Ülkemizde ve Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerde iyi uygulama örnekleri araştırılacak ve çalışma ziyaretleri düzenleyerek yenilikçi yaklaşım ve uygulamaların ilçemize transferine çaba gösterilecektir. Katılımcılığı ön plana çıkartarak, kırsalda yaşayan kişilerin sorunlarını daha kolay iletmeleri sağlanacaktır. Tabandan tavana yaklaşımın ilçede uygulanmasına çaba sarf edilecektir.

Bölgede geleneksel yöntemlerle üretimi yapılan Güzbez, Cevizli sucuk, Kenger Turşusu gibi ürünlerin bilinçli ve verimli üretimlerinin yapılmasına, markalaştırma ve kısa tedarik zincirlerinin oluşturulması çalışmalarına yönelik eğitimler bu alanda ilçemiz için yenilikçi bir yaklaşım içermektedir.

Bölgemizde bulunan turizm ve kültürel değerlerin tanıtımına yönelik HİZANYEG tarafından tavsiye edilip, düzenlenen ikili protokolle HİZANYEG-Hizan Belediyesi tarafından yapılan Kenger Doğa Festivali bölgemizde bir ilki temsil etmektedir. Bu festivalin sürdürülebilirliği ile daha önce yapılmamış olan Bal Festivalleri, Yerli ürün festivallerinin düzenlenmesi yine ilçemiz için yenilikçi yaklaşıma örnek teşkil etmektedir.

Bölge kadınlarının ürettiği ve ilçemize has olan Kenger Turşusu ve Güzbez tatlısı gibi ilçemize has ürünlerin patentleşmesi süreçlerine katkı sağlayarak bu alandaki önemli bir eksiği gidermeyi hedeflemekteyiz.

Yöresel ürünlerin satışlarının daha geniş kitlelere yapılabilmesi için oluşturulacak e-ticaret sistemi yine ilçemizde daha önce uygulaması olmayan ancak HİZANYEG tarafından ilçemize kazandırılacak yenilikçi bir pazarlama tekniği olacaktır.

İlçenin tarihi, doğal, kültürel, turizm alanları ile yöresel ürün ve el sanatlarını tanıtımı amaçlı, yerel ve sektörel aktörlerin (Kamu idarecileri, STK temsilcileri, özel sektör temsilcileri, üreticiler, kadınlar, gençler ve çocuklar) aktif olarak çekiminde rol alacağı müzik eşliğindeki tanıtım filmi hazırlanarak bölgesel, ulusal ve uluslararası mecralarda etkin bir tanıtım materyali oluşturmayı planlamaktayız. Ayrıca yine tanıtıma yönelik hazırlanacak afiş, broşür, kitapçık, pankart gibi tanıtım malzemelerinin hazırlanması ve web site kurulumunda kullanılacak bazı resim alanlarının içeriği boş bırakılarak taslağını ilköğretim öğrencilerimizin çizdiği ve boyama kısımlarını ise anasınıfı öğrencilerimizin boyayacağı görseller kullanılacaktır. Ayrıca Bu sayede geleceğimizi şekillendirecek olan çocuklarımızda küçük yaşta sosyal, kültürel ve çevre bilinci de oluşturmayı planlamaktayız.

Örgütlenme ilçemizde önemli bir eksikliklerdir. Derneğimiz, öncülük ettiği, kurulum aşamasında olan ve faaliyetlerde aktif rol alabilecek kişilerden oluşan özellikle kadınlara, turizmcilere ve gençlere yönelik yerel örgütlenmeleri ilçeye kazandırma çalışmalarını da yürüterek bu alanda ilçeye yenilikçi bir yaklaşım kazandıracaktır.

Merkezden uzak mahallelerde yaşayıp eğitimlere erişimleri güç olan yöre halkına yönelik girişimcilik ruhu kazandırma amaçlı seminerler, eğitimler ve mahalle toplantıları düzenlenerek bu bölgedeki insanların kalkınmasına yenilikçi bir eğitim anlayışı (yerinde, bölgesinde eğitim) ile katkı sağlamayı planlamaktayız.

4.1.5. Kırsalda Yaşanabilirliğin Artırılması

İlçe; bölge tarihi ve kültürel değerlerden ziyade doğal zenginlikleri açısından da verimlidir. Özellikle de Gayda bölgesi, bölgenin turizm merkezi konumundadır. İlçe merkezine yakın yayla, doğa ve dağ turizmi yapılabilmektedir. Bu bölgenin en büyük eksikliği ise konaklama imkânları ve bilgilendirme tabelalarının yetersiz olmasıdır. Bu alanlarda ziyaretçilerin daha

kolay bilgi sahibi olması ve bölgeyi daha iyi tanıyıp iyi vakit geçirebilmesi için bilgilendirme tabelaları yapılması amaçlanmıştır. Hizan Sulama Barajı'nın tamamlanmasıyla baraj gölü çevresinde bulunan ormanlık alanlarda çevre dokusuna zarar vermeden kurulabilecek konaklama yapılarıyla, huzur dolu bir ortamda zaman geçirilebilme imkanı sağlanabilir. İlçenin potansiyeline bağlı olarak doğa ve kültür turizm fuarlarının yapılması hem ilçede yaşayan hem de başka bölgelerde yaşayan insanların bu bölgeyi tanımalarını ve öncelikleri arasına almalarını sağlayabilir. Buna bağlı olarak, bu alanlarda istihdam alanı oluşturulması ve ilçenin genç nüfusunun göç etmesini engellemek stratejimizin ekonomik ve toplumsal dayanağı olmuştur.

Bir bölgenin gelişip kalkınabilmesi için kamu kurumlarının yanında sivil toplum kuruluşları'da (STK) etkin rol almalıdır. Sosyal yaşamda etkin olarak faaliyet gösteren Sivil Toplum Kuruluşları nicelik ve nitelik yönünden yetersizdir. Hizan Yerel Eylem Grubu'nun öncülük ederek kurulum aşamalarında pay sahibi olduğu, ilçemizde önemli bir eksiklik olarak görülen Kadın Derneği, Turizmciler Derneği gibi örgütlenmelerin kurulumu ile ilgili derneğimiz tarafından çalışmalar yapılmaktadır.

4.1.6. İzleme, Değerlendirme ve Raporlama

HİZANYEG Yerel Kalkınma Stratejisine uygun olarak yürüteceği faaliyet ve projeler sistematik bir kayıt sistemi ile izlenebilir olacaktır. Derneğimizde uygulamaya dönük evrak kayıt sistemi ve arşivleme düzeni kurulacaktır. Personel ve uzman çalışmaları kayıt altına alınacak, proje uygulama yaklaşımına uygun olarak satın alma, uygulama, sonuçların elde edilmesi süreçleri etkin olarak takip edilecek, düzenli olarak kayıt altına alınacaktır. İzleme süreçleri iç ve dış prosedürlere göre yapılacaktır. İç izleme sürecinde Yönetim Kurulu, YEG yönetici ve uzmanları rol üstlenecektir. Yapılan her faaliyet sırasında ve faaliyet sonrasında elde edilen sonuç ve çıktılar raporlanacaktır. HİZANYEG yönetici ve uzmanları düzenleyeceği faaliyetlerle ilgili plan, program, yapılan faaliyetlerde elde edilen veriler, tutanaklar ve faturaların toparlanması ve düzenlenmesi konusunda aylık, üçer aylık ve yıllık periyotlar halinde Yönetim Kurulu'na ayrıntılı raporlar halinde sunulacaktır. TKDK rehber ve yönergelerine uygun olarak hazırlanacak projelerin çıktıları ve sonuçları doğrulanabilir başarı göstergeleri ile ortaya konulacaktır. Her bir proje sonrasında rapor hazırlanacaktır. Göstergelerin doğrulanması için öncelikle resmi kaynaklara başvurulacaktır. TUİK, Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü, Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Borsaları, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Ziraat Odası ve Esnaf ve Sanatkarlar Odası gibi kurumların yayın ve raporlarından yararlanılacaktır.

5. YEREL KALKINMA STRATEJİLERİNİN HAZIRLANMASI

5.1. Öncelikli Temaların Seçimi ve Gerekçelenirilmesi

Instrument for Pre-Accession Assistance Rural Development (IPARD) programları faaliyet gösterdikleri bölgelerde ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınma adına fon sağlayarak, bu bölgelerin kalkınmasına imkan sağlamaktadır. HİZANYEG bu kaynaktan sağlayacağı fonlarla bölgesinde sahip olduğu değerleri ön plana çıkararak bu kalkınmaya imkan sağlamak amacıyla LEADER Tedbiri'ne uygun olarak tabandan tavana yaklaşım modeli ile kurulmuştur. Ülke genelinde kurulan Yerel Eylem Grupları ile Yerel Kalkınma Stratejileri Hazırlama sürecinde kurulan iyi ilişkilerin bundan sonraki dönemlerde geliştirilerek devam ettirilecektir. Özellikle kendi ilçemizde paydaşlarımız arasında oluşturduğumuz iyi iletişim ağı sayesinde ulusal ve uluslararası oluşturulacak işbirliği ağını olumlu yönde etkileyecektir. İyi Uygulama Örnekleri çalışmaları kapsamında, ilçemizde kırsal kalkınmanın artırılması için tarım, turizm, kültürel olarak uygulanan başarılı faaliyetlerin ülke genelinde tanınırlığını arttırmak amacıyla, başka bölgelerden gelebilecek ziyaretçileri ilçemize davet etmeliyiz. HİZANYEG sahip olduğumuz kaynaklar ile yetinmeyip, ilçemiz için yeni ve sürdürülebilir uygulamaların araştırmaları yapılarak yenilikçi yaklaşıma öncülük etmeyi planlamaktadır.

5.2. Öngörülen Faaliyetler (Projeler)

HİZANYEG, LEADER Tedbiri kapsamında YKS uygulama döneminin başlangıcında YEG ofisinde çalışacak olan personel temini ve YEG ofisinin kurulumunu gerçekleştirecektir. İlçede ve ilçe dışında bulunan tüm paydaşlarımızın da katılımıyla HİZANYEG ofisinin açılışı yapılacaktır. Ofis kurulumunun tamamlanmasıyla eylem planında yer alan öncelik temalarında bulunan faaliyetlerimizin hayata geçirilmesine başlanılacaktır. Planlanan faaliyetler ve projelerin belirlenmesinde çevre koruması, insan sağlığı, istihdamın artırılması, elde edilen ürünlerden daha fazla verim alınması, toplumsal ve kültürel değerlerin yaşatılması gibi kriterler göz önünde bulundurulmuş ve bu doğrultuda çalışmalar yapılması kararlaştırılmıştır.

Program kapsamında 4 öncelikli tema seçilmiş faaliyetler bu temalar altında belirlenmiştir. Bu temalar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

- Toplumun kültürel ve sosyal yaşamını geliştirmek ve kolektif yerel örgütlerin, derneklerin ve STK'ların (kadın grupları dahil) desteklemesi.
- Toplumun kültürel ve sosyal yaşamını geliştirmek ve kolektif yerel örgütlerin, derneklerin ve STK'ların (kadın grupları dahil) desteklemesi.
- Kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesine yönelik olarak kaliteli ürünler, el sanatları ve diğer faaliyetler de dahil olmak üzere kısa tedarik zincirlerinin ve katma değerli ürünlerin geliştirilmesi.
- Yerel, doğal ve kültürel kaynakların kullanımına dayalı kırsal turizm ürünlerinin geliştirilmesi.

Bu temalara bağlı olarak aşağıdaki faaliyetler proje süresince uygulanacaktır.

- HİZANYEG üyeleri, yönetici ve uzmanları için idari ve teknik kapasitelerini geliştirici, Proje Döngüsü Yönetimi, Girişimcilik, özellikle yeni üyelere yönelik LEADER Yaklaşımı eğitimleri düzenlemesi,
- Tüm sektörlerde, sektör çalışanlarına ve potansiyel girişimcilere yönelik LEADER Yaklaşımı, IPARD Programları, Proje Döngüsü Yönetimi, Girişimcilik diğer hibe

programlarından faydalanabilme açısından kapasite geliştirmelerine yönelik eğitimler dzenlenmesi,

- HİZANYEG üyeleri, personeli, yerel halk ve sektör temsilcilerinin kapasitelerini geliştirmeye ve YEG bölgesinde yaşayanlara yetenek kazandırılarak, bu kazanımların harekete geçirilmesi amaçlı ulusal ve uluslararası seminerlere, çalıştaylara, toplantılara, çalışma ziyaretlerine, Ulusal Kırsal Kalkınma Ağı dahilinde ulusal ve uluslararası YEG ziyaretlerine ve AB Ağ Etkinliklerine katılımın sağlanması,
- Doğada kendiliğinden yetişen tıbbi aromatik bitkilerin bilinçli bir şekilde sürdürülebilir olarak üretilmesi, toplanması ve katma değeri arttırılarak ilçe ekonomisine kazandırılması için yöre halkına eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının dzenlenmesi.
- Tıbbi Aromatik Bitkilerin işlenmesi ve pazarlanması için üreticilere ekipman desteğinin sağlanması,
- Bölge halkı tarafından üretilen organik ürünlerin satışının yapılacağı organik ürünler pazar yerinin kurulumunda ürün satış ekipman desteğinin yapılması,
- Yöresel ürünlerin satışlarının daha geniş kitlelere yapılabilmesi için e-ticaret sisteminin kurulumu,
- Bölge kadınlarının ürettiği ve ilçemize has olan Güzbez için patent alınmasına destek olunması,
- İlçenin tarihi, doğal, kültürel, turizm alanları ile yöresel ürün ve el sanatlarını tanıtımı amaçlı tanıtım filmi, afiş, broşür, billboard, kitapçık, pankart gibi tanıtım malzemelerinin hazırlanması, website kurulumu ve basın, yayın, web gibi araçlarla tanıtımların sağlanması, elektronik reklam tabelalarının yerleştirilmesi yapılacaktır. Ayrıca akıllı telefonlara google play - apple store uygulaması ile bölge halkının HİZANYEG tarafından yapılacak eğitim, festival, fuar katılımı vb. alanlardaki faaliyetlere online başvuru yapılabilmesi sağlanacaktır.
- Kırsal turizm amaçlı doğal ve turistik alanlarda küçük turizm altyapısını iyileştirme çalışmalarının yapılması
- İlçenin yerel, doğal ve kültürel kaynaklarının kullanımına dayalı kırsal turizm ürünlerinin tanınırlığını arttırmaya yönelik bölgesel/ulusal fuarlara katılımın sağlanması
- Hayvansal üretim konusunda daha kaliteli ürün elde edebilme ve üretilen ürünlere katma değer kazandırılabilme amaçlı eğitimler dzenlenmesi,
- Arıcılık faaliyetleri yapan üreticilere yönelik eğitim dzenlenmesi,
- El sanatları ve yöresel ürünlerin öğrenilip uygulanabilmesi için mesleki eğitimler dzenlenmesi,
- Turizm işletmecilerine, çalışanlarına ve potansiyel çalışma adaylarına yönelik sektörel alanda mesleki eğitim faaliyetlerinin yapılması, ilçe turizm envanterleri ve turizm haritalarının oluşturulması,
- İlçe halkının kültürel ve sosyal yaşamını arttırmak ve mevcut kolektif yerel örgütleri, dernekleri ve STK'ları desteklemek, ilçede eksik olan alanlarda örgütlenmeyi sağlamak, üyelerine mesleki ve sosyal eğitimler dzenlemek, katılımı ve tanınırlığı arttırmaya yönelik website kurulumunun sağlanması, çalıştaylar ve alanlarında fuar katılımlarının desteklenmesi,
- İyi Uygulama Örnekleri projesi çerçevesinde bölgemizdeki üreticilere ve yatırımcılara ulusal ve uluslararası bölgelerde bulunan iyi uygulama örneklerini göstermek amaçlı ziyaretler dzenleme,
- Ulusal bazda yeni kurulan YEG lerin geniş katılımı ile; Yerel Eylem Grupları arasındaki bağın güçlendirilmesi, LEDAER Tedbiri süresince tüm alanlarda karşılaşılan

sorunlar, çözüm önerileri, deneyim transferleri ve sonuç raporunun oluşturulacağı çalıştay düzenlenmesi.

- Yöresel Ürün festivalleri düzenlemek
- İlçede Faaliyet yürüten Arama Kurtarma Derneğine Ekipman ve Eğitim desteği sunmak
- Coğrafik Ürün tescili yapmak

Faaliyetlerde yer alan her eğitim programının dahilinde eğitim önu ve eğitim sonu anketler yapılıp değerlendirilmesi yapılacaktır. Bu değerlendirmelerin tamamı yapacak olduğumuz çalıştayda veri olarak kullanılacak ve LEADER Tedbiri sürecinin değerlendirilmesine ışık tutacaktır.

5.3. Projelere Yönelik İş/Eylem Planları

Öncelik Temaları:	Faaliyet
Tema 1: Yerel Eylem Grupları Ağı, iyi uygulama örneklerinin paylaşımı, IPARD programının yaygınlaştırılması ve kırsal kalkınmada yeni yaklaşımların öğrenilmesi.	1.1. Hizan YEG Dernek Binasının Kurulumu ve Yönetim Ekibinin Oluşturulması Organizasyonu
	1.2. Proje Açılış Toplantısı Organizasyonu
	1.3. Hizan YEG Web Sitesi, Sosyal Medya Hesapları Kurulumu Yönetilmesi, Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması Faaliyetleri
	1.4. PCM (Proje Döngüsü Yönetimi) Eğitimi
	1.5. IPARD, KKYDP, AB vb Hibe Fonlarına Erişim ve Projelerinin Hazırlanması Eğitimi
	1.6. Arıcılık Konusunda AB Ülkelerinde Ortak Ağ Oluşturulması Teknik Gezileri
	1.7. Hizan Karakovan Balı, Güzbez, Hizan Fıstığı, Hizan Cevizli Sucuk Ürünlerine Coğrafik İşaret Alımı
	1.8. Proje Kapanış Toplantısı Organizasyonu
Tema 2: Toplumun kültürel ve sosyal yaşamını geliştirmek ve kolektif yerel örgütlerin, derneklerin ve STK'ların (kadın grupları dahil) desteklemesi.	2.1. Afet Farkındalık Eğitimleri
	2.2. Kentsel Arama Kurtarma Eğitimleri
	2.3. Acil Durum ve Afetler için Hizan Arama Kurtarma Derneğinin Ekipman İhtiyaçlarının Temini
Tema 3: Kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesine yönelik olarak kaliteli ürünler, el sanatları ve diğer faaliyetler de dahil olmak üzere kısa tedarik zincirlerinin ve katma değerli ürünlerin geliştirilmesi.	3.1. Arıcılık ve Arı Ürünlerinin Üretimi Eğitimi
	3.2. Katma Değerli Güzbez Ürün Üretimi ile Pazarlanması Eğitimi
	3.3. Pekmez ve Cevizden Cevizli Sucuk Üretimi Eğitimi
	3.4. Siirt Fıstığı Aşılama, Budama ve Üretimi Eğitimi
	3.5. Yöresel Ürünlerin Pazarlanmasına Yönelik Çevrimiçi Satış İnternet Sitesinin Kurulması
Tema 4: Yerel, doğal ve kültürel kaynakların kullanımına dayalı kırsal turizm ürünlerinin geliştirilmesi.	4.1. Hizan Turizm Rehberi Yetiştirme Eğitimleri
	4.2. Hizan Işık Şahsiyetler Tanıtımı Çalıştayı
	4.3. Hizan Turizm Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması
	4.4. Hizan Karakovan Bal Hasadı Festivali Şenliği
	4.5. Hizan'ın Ulusal Fuarlarda Tanıtımı Organizasyonu

6. FINANSAL BİLGİLER

6.1. Bütçeleme

2025-2030 yılları için hazırlanan Hizan Yerel Kalkınma Stratejisi Becerilerin Kazanılması, Yerel Eylem Grubu Bölgesinde Halkın Harekete Geçirilmesi ve Tanıtım, Tekrarlanan Harcamalar, ile Varlıkların Satın Alınmasından oluşan İşletme Giderleri Küçük Projeler ve Diğer Donörlerin katkısı şeklinde ayrıntılı olarak hazırlanıp EK-5 Finansal Planlama Tablosunda gösterilmektedir.

6.2. Finansal Tablolama

HİZANYEG planlanan bütün faaliyetlerin, harcama kalemlerinin belirlenen periyotlar halinde dosyalanıp eksiksiz biçimde teslimini YEG personelleri ve Yönetim Kurulu tarafından sağlayacaktır. Uygulanacak faaliyetlerle ilgili mali kontrolleri, ilçemizde bulunan mali müşavirler tarafından yapılıp, Yönetim Kurulu onayıyla faaliyete geçirilecektir.

6.3. Tamamlayıcı Diğer Fonların Belirlenmesi

Yerel Kalkınma Stratejisinin uygulanmasında bir takım öngörülmeven vergiler, teminat mektubu vb. masraflar için Donör Hizan Bal Üretici Birliği tarafından karşılamak üzere taahhüt etmiştir.

7. YEREL KALKINMA STRATEJİSİNİN UYGULANMASI

7.1. Küçük Projelerin Uygulanması

HİZANYEG uygulayacağı küçük projeleri belirlerken önemle üstünde durduğu kriterler vardır. Düzenlenecek her projede ve faaliyette toplum ve çevre sağlığı dikkate alınarak uygulanacak. İhtiyaca yönelik, sürdürülebilirliği olan, verimliliği artırıcı projeler uygulanması belirlenmiştir. Bölgemiz için özel olan tarımsal, kültürel, turizm kaynaklarını ön plana çıkaracak, ilçe altyapısına uygun, toplumsal-ekonomik ihtiyaçları gidermeye yönelik ve kalkınma hamlesine katkı sağlayacak bir anlayış benimsenmiştir. Ayrıca yapılan projelerde kadınlar, gençler ve dezavantajlı grupların sosyal ve ekonomik hayata katılımını artırma hedeflenmektedir. Yerel ürünlerin pazarlanabilmesi için organik pazar ve e-ticaret uygulamaları, işlenebilmesi için ekipman temininin sağlanması, yöresel ürünlere patent çalışmaları, turizm kaynakları ve doğal alanlarımız için altyapı çalışmaları ve düzenlenecek festivaller, tanınırlığı artırıcı fuar katılımları küçük projelerimize örnek olarak gösterilebilir.

7.2. Pazar, Markalaşma ve Rekabet Olanaklarının Geliştirilmesi

Yerel Eylem Grupları'nın başarılı olabilmesinin, gerçekleştireceği faaliyetlerin verimli uygulanabilmesinin önemli göstergesi, yerel halk, yerel idareciler ve YEG üyelerinin yapılacak çalışmalarda uyum ve işbirliği içinde olmalarına bağlıdır. YKS hazırlık sürecinde yapılan toplantı, anket ve birebir görüşmelerde Yönetim Kurulumuzun da katılımıyla ilçemizin her kesiminde yaşayan vatandaşlara ve sektör temsilcilerine süreçle ilgili bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. HİZANYEG, LEADER Yaklaşımının uygulanması sürecinde hangi alanlarda, sektörlerde farkındalık yaratma, tanıtım ve reklam çalışmaları yapacağını yerel halk ve tüm paydaşlarla birlikte 'Faaliyet Öncelikleri Belirleme Toplantısı'nda' belirlemiştir.

İlçenin tanıtım filmi, afiş, broşür, kitapçık, pankart gibi tanıtım malzemeleri, web sitesi, akıllı telefon uygulaması, basın yayın reklamları, festival ve fuar katılımları yoluyla tanıtımlar yapıp yerel halkın harekete geçirilmesi teşvik edilecektir.

HİZANYEG, LEADER Tedbiri süresince üyelerine, faaliyet planında yer alan sektörlerin temsilcileri ve potansiyel girişimcileri, kurulması teşvik edilecek olan STK' ların yönetici ve üyelerine idari ve teknik kapasitelerini geliştirici, Proje Döngüsü Yönetimi, Girişimcilik, LEADER Yaklaşımı, pazarlama teknikleri ve mesleki eğitimler düzenleyecektir.

Bölgenin turizm kaynağı olan yerlerde açılacak tesislerle ilgili yatırımcıları ve yatırımcı adaylarını bilgilendirecek ve daha verimli çalışmalar yapılabilmesi için eğitim odaklı toplantılar düzenlenecek. Bölgede markalaşmış tarım ürünleri için üreticilere alanında uzman kişiler tarafından düzenlenecek tarımsal üretim ve pazarlama teknikleri konularında eğitimler düzenlenecektir.

8. İLETİŞİM VE TANITIM

Yapılan tüm faaliyetlere katılımı arttırmaya yönelik yazılı ve görsel yayın organları, akıllı telefon uygulamaları ve sosyal medya hesapları etkin bir araç olarak kullanılacaktır.

Resmi web sitemiz www.hizanyeg.com, sosyal medya sayfamız Hizan Yerel Eylem Grubu Instagram sayfasıdır. Süreçte yaşanan tüm gelişmeler, bu zamana kadar yapılmış tüm faaliyetlerimize bu adreslerden ulaşılabilir.

9. EKLER

- EK- 1   YKS İçerik Tablosu*
- EK -2   Yerleşim Yeri Listesi_1*
- EK- 3   Uygun Faaliyetler*
- EK -4   Finansal Tablo*
- EK -5   Eylem Planı*
- EK- 6   Vizyon, Öncelikli Temalar ve Faaliyetler için Örnekler Diyagramı*